

Šiame numery:

Solidarumo įstatymo reikalingumas. Lietuvai šiandien ypač reikia šventojo: rašytojo Česlovo Grincevičiaus žodis dr. A. Kučo knygos sutiktuvėse. Zitos Sodeikienės siurrealistinė realybė: išpūdziai iš parodos Chicagoje. Birutės Dabšienės Violeta Los Angeles „Traviatoj“. Pokalbis su Australijoje gyvenančia poete Lidija Šimkute. Lidijos Šimkutės naujieji eilėraščiai. Jono Jurašo premjera Providence mieste.

Kertinė Parastė

Solidarumo įstatymo reikalingumas

Senojo Testamento Nehemijo knygos 8-tą perskyrimą atveda mus į klausimą, kurį paprastai vadiname socialinio klausimo vardu. Po iškilmingų ir ilgai užtrukusių pamaldų, atstatant sugriautą Jeruzalės šventovę, dalyviai buvo paskatinti eiti užvalgyti bei atsigerti ir neužmiršti skirti maisto tiems, kurie neturi nieko pasigaminę. Solidarumas su stokojančiais pamaldų dalyviais, matyt, buvo gyvas toje senojoje visuomenėje, kuri atstatė Jeruzalės šventovę.

Dar didesnis solidarumas yra skatinamas apaštalo Pavilo laiške korintiečiams. Jis kalba apie tokią taurią vienybę tarp krikščionių, kokia yra tarp paties kunų šanarių. Šiame kune visi nariai yra savip reikalingi. Ką negali sakyti rankai: tu man esi nereikalinga. Mažiau garbingi nariai mūsų kune labiau saugotini. „Jei kenčia vienas narys, su juo kenčia ir visi nariai“ — sako Pavilas.

Apaštalas Pavilas buvo didelis krikščioniškos socialinės vienybės entuziastas. To entuziazmo neturko ir kitų pirmųjų krikščionių tarpe. Randame Ap. Darbų knygoje, kad pirmųjų krikščionių tarpe buvo susikūrusi komunistinė bendruomenė, savo aprūpinimą organizuodama bendrai. Gal liūti klausimas, kodėl šitokia komunistinė kryptis neišliko krikščioniškoje visuomenėje ir vėliau ir kodėl krikščionija savo visuomeninį gyvenimą grindė ne kolektyvinio aprūpinimo, bet asmeninės nuosavybės teise. Šis klausimas galėjo daug kam būti neaiškus iki paskutinių laikų. Ir daug kas galėjo žiūrėti į krikščionijos socialinį gyvenimą kaip į tam tikrą krikščionijos nuosavybę. Bet atsakymą į šį klausimą į krikščionijos pasimo kelio pateisinimą mūsų laikais suteikė, netiesioginiu būdu, komunizmas. Visiems dabar jau darosi aiškiau ir aiškiau, kad, kai žmogų padarai

Arkivyskupą Jurgį Matulaitį 1926 m. birželio 16 d. Chicago stotyje pasitinka lietuviai kunigai ir dvi mergaitės su gėlių puokšte.

Rašytojo Česlovo Grincevičiaus, žodis tarta, dr. Antano Kučo knygos „Arkivyskupas Jurgis Matulaitis - Matulevičius“ sutiktuvėse lietuvių marijonų vienuolyne, Chicagoje, ž. m. sausio mėn. 27 d.

Dr. Antanas Kučas, ARKIVYSKUPAS JURGIS MATULAITIS - MATULEVIČIUS. Gyvosios krikščionybės apaštalas. Įvadą parašė kard. Antonio Samorė. Išleido Lietuvių marijonų šv. Kazimiero provincija 1979 m. Spaudė „Draugo“ spaustuve, 4545 W. 63rd St., Chicago, IL 60629. Tiražas 1000 egz. Veikalas didesnio formato, 592 psl., kietais viršeliais, iliustruotas nuotraukomis, kaina — 15 dol., gaudamas „Drauge“.

Arkivyskupo Jurgio Matulaičio mirties 53-ės metinės reikia ne vien prisiminti tą neabejotinai mūsų laikų šventąjį žmogų, bet ir sukurti naują knygą, plačią apie jį monografiją. Šioji knyga kapitalinis veikalas. Jos išleidimas didelė šventė ne tik autoriui dr. Antanui Kučui, ne tik leidėjams lietuviams marijonams, bet džiaugsmas ir kiekvienam kultūringam lietuviui. Kiekvienos geros knygos išleidimas yra dvasinis praturtinimas visuomenės. Jei kartais knygos reikšmė jau primirštame, tai vėl prisiminti žymų Liudviko XIV laikų pedagogo, rašytojo, arkivyskupo Felono pasakymą, kad jeigu jam būtų pasiūlyta būti karaliumi ir atsisądėti knygų, arba būti paprastu žmogum tarp knygų, tai jis nedvejodamas pasirinktų knygą. Jo tautietis Voltairas irgi išsireiškė, kad knyga yra didžiausias ir pavojingiausias ginklas, kurio galima arba užkariauti, arba pakeisti pasaulį. Spaudos reikšmė pabrėžia ir iškelia tie, kurie kovoja su tiesa, skleidžia melą, ir todėl mūsų tauta kenčia jau antrą 40 metų spaudos

nesiliauja įrodinėje, kad ekonominė žmogaus veikla yra giliai žmogiška veikla. Gyvuliai neturi individualios ekonomijos. Liberalistinė ir socialistinė galvosena,

iš kitos pusės, yra linkusi ekonominę sritį imti visiškai nepriklausomai nuo žmogaus dvasingumo. Paviršutiniškai žiūrint, ne kartą atrodo, jog tai teisinga. Tačiau kai tas ekonominės veiklos nuodvinimas daromas plačiu mastu, tada ne vienas kitas žmogus, bet visa visuomenė pasijunta išnaudojama ir apleista.

Krikščioniški sociologai nesūlo nusavinti žmogaus ekonominio apsirūpinimo. Jie siūlo tik tada rūpintis kito žmogaus ekonominiu aprūpinimu, kai jis, dėl vienos ar kitos priežasties, stokoja.

Tai yra laikysena iš esmės panaši į minėto Švento Rašto vietą — Ezdro pasiūlymą: „Eikite pavalgyti ir aprūpinkite tuos, kurie neturi ko valgyti“. Visa bėda, žinoma, kad mūsų krikščioniškos visuomenės atskiri asmenys, pasisavinę nuosavybės principą, šio solidarumo principo nelaiko įstatymu ir žiūri į jį tik kaip į patarimą, kurio galima nepaisyti. Bet jeigu mes norime išsilaisvinti iš visai žmogiškai gresiančio komunistinio pažeminimo, mes turime išmokyti iš šio, pagalbos stokojančiam žmogui reikalavimo, padaryti tvirtą, visus įpareigojantį įstatymą.

Ramona Mozollauskas. Pieta (bronzos, 5 pėdos aukščio) — Lietuvos dailės instituto parodos, atidaromos M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, vasario 22 d.

į poilsį. Dr. Kučas ne iš tokių. Šio veikalas rašymo jis ėmėsi, jau būdamas pensininku. Knygos rašymas, ypač mokslinės, yra nepaprastai sunkus ir atsakingas darbas. Suprasti gali tik tie, kurie panašų darbą yra dirbę. Mūsų didelė padėka, kad šiandien galime pasidžiaugti tokiu dideliu įrašu į lietuvių tautos šventojo vyro, arkivyskupo Jurgio geresnį pažinimą.

Dr. Kučas studijavo Kaune VDU Teologijos - filosofijos fakultete, Nancy ir Grenoblio universitetuose Prancūzijoje, studijas vainikavo daktaro laipsniu. Visą gyvenimą pašventė mokytojaudamas keliose gimnazijose, o karo metu ir direktoriavo. Amerikoje gyvendamas, profesoravo Marijanopolio kolegijoj ir Scrantono universitete ir rašė knygas, bendradarbiavo periodinėje spaudoje, buvo vienas iš Encyclopedia Lituanica redaktorių. Išleido plačią studiją apie DLK Kestutį, Bosono ir Shenandoach lietuvių parapijų istoriją, kun. Staniukyno

ties liūdės visa tauta.

Po paskutinio karo autorius, taupydamas jėgas, kurį laiką gyveno Varšuvoje pas lenkų marijonus. Ten kaip tik ir girdėjo labai gražių atsiliepimų apie šventos atminties arkivyskupą Jurgį. Ten jiems dar išvertė į lenkų kalbą Kazio Čiuro redaguotą, nepriklausomą Lietuvoje išleisto veikalą dalį apie ark. Matulaitį. Ten jam ir kilo mintis kada nors parašyti monumentalinę studiją apie šio reto tobulumo asmenybę. Veikalo planą galutinai suformavo, jau gyvendamas Amerikoje. Šiandien turime jį savo rankose.

Ką mes sužinome iš šio veikalas apie arkivyskupą Matulaitį?

Mes, pasauliečiai, sužinome labai daug. Imdamas į rankas šią knygą maniau, kad, ją pradėjęs skaityti, sustosiu, jos nebaigsiu. Ne, atsitraukti negalėjau. Kitas sakytų, kad ją skaityti kaip romaną. Netiesa. Yra ir lietuvių kalba tokių romanų, kurių iki galo nebaigiam skaityti. Taigi skaitčiau su didesniu įdomumu negu romaną.

Autorius, kaip jis pats sako, arkivyskupą stengėsi atvaizduoti ne vien kaip šventąjį, bet skaitytų jį parodyti gyvą žmogų tikrovėje, tose aplinkybėse, kuriose jis gyveno ir dirbo: tarp įvairiausių žmonių, klūčių ir kryžių. Kaip tik iš to ir matyti to žmogaus dvasinės vertybės: išmintis, kantrumas, nuolankumas, Dievo ir artimo meilė ir iš to plaukiantis teisingumas visiems.

Įžangos žodyje didelis lietuvių ir Lietuvos bičiulis, buvęs Nunciatus sekretorium Kaune, dabar kardinolas, Antonio Samorė rašo, kad dėl arkivyskupo Jurgio Matulaičio kilnaus gyvenimo ir veikimo jau dabar galime jį vadinti šventuoju. Jis visą gyvenimą paaugojo Dievui ir dvasinei naudai. Kitas Antanas, šios knygos autorius, visa tai išryškina.

To šventojo gyvenimo vyro titulais žinomi: marijonų vienuolių atsinaujintojas ir jos generolas, davęs vienuolių naują veidą, pritaikantį šiem laikams. Vilniaus vyskupas; apaštališkasis vizitatorius Lietuvai, Lietuvos Bažnytinės provincijos kūrėjas; pirmasis sociologas ir kt.

Skaitydami šią biografiją, seksime ne vien tik Matulaičio gyvenimo kelią, jo darbus ir nuopelnus Bažnyčiai bei lietuvių tautai, bet ir kaip veidrodys matysime anų laikų, XX amžiaus pirmojo ketvirčio, lietuvių tautos rūpesčius. Prieš akis praeis rusų viešpatavimo laikai, santykiai su lenkais, kova dėl lietuvių kalbos teisių Vilniaus ir ne Vilniaus bažnyčiose, tik ką atgimusios Lietuvos vyriausybės ryšiai su Apaštalių sostu. Pastebėsime valdžios žmonių nesugebėjimus vesti dialogą su Roma, atsiradusią įtampą, kai valdžia iš dešiniųjų atsidūrė kairiojo bloko rankose ir kt. Matulaičio laikai Vilniuje ir prieš tai buvo mūsų kovų, laimėjimų ir pralaimėjimų laikai už neginčijamas teises. Arkivyskupui Jurgiui teko sunkios pareigos valdyti Vilniaus vyskupiją du metus.

(Nukelta į 2 psl.)

Lietuvai ypač reikia šventojo

(Atkelta iš 1 psl.)

kai ten valdžios keitėsi dienomis — vokiečiai, lietuviai, bolševikai, lenkai ir vėl tas pats iš eilės, kol tvirtai pasitatė koją lenkai.

Lenkai negalėjo pakęsti, kad vyskupu Vilniuje yra lietuvis. Nežiūrint, kad jis buvo be galo objektyvus ir teisingas, kad jame negalėjo rasti šios rūšies nuodėmės nei tie patys lenkai, vis vien jis buvo skundžiamas Apaštalo sostui, fabrikuojami kaltinimai. Jų akys nukreiptos buvo, kad vyskupas vienodai teisingas buvo lietuviams, lenkams ir gudams. Skundė net artimiausi jo bendradarbiai — kurijos žmonės. Nuo seniausių laikų žinoma, jog Vilniaus kurija visada buvo galin-gia, ir ten vyskupams būdavo sunku.

Kad Matulaitis Vilniuje išbuvo septynerius metus, tai popiežiaus Pijaus XI dėka. Jis, dar būdamas tik arkivyskupu Achilės Ratti ir popiežiaus atstovu Lenkijai ir Pabaltijui, gerai pažino Matulaitį ir į skundus rimtai nežiūrėjo. Matė, kad skundai turėjo šovinistinį, siaurą nacionalistinį pamušalą. Jis pažino ir lenkus, pastebėjo jų užmačius užgniauzti teises lietuviams, dar labiau gudams. Anomis dienomis lenkai Vilniaus krašto gudų nelaike atskira tauta. Vadinamuoju „tuteišus“ vadino lenkais, tik kiek mažiau tautiškai susipratusiai, kurios reikėtų „atvers-ti“.

Ne vien iš lenkų pusės buvo skundai. Buvo ir iš lietuvių. Matulaitiui buvo prikašiojama, kad jis 1925 nepaveikė Apaštalo sosto ir leido su Lenkija sudaryti konkordatą, kuriuo Vilnius buvo priskirtas Lenkijai, nors ir atskirtas nuo Gniezno — Varšuvos bažnytinės provincijos. Buvo sudaryta atskira Vilniaus provincija. Kai kam iš mūsų valdžios sluoksnių atrodė, jog visa tai nuo Matulaičio priklausytų, ir jis dėl to neteis-ingai buvo kaltinamas.

Po to, kai buvo pasirašytas konkordatas ir Vilniaus vyskupija pakelta arkivyskupija, Matulaitis nuo jos valdymo atsiskė, paprašė popiežiaus atleisti. Knygoje idėtas atstatydinimo raštas išsiaiškinė visi motyvai. Iš rašto matyti, kokiose sąlygose jam teko valdyti vyskupiją. Dar žinoma, ko neslėpė ir pats Matulaitis, kad lenkai jokiū būdu nebūtų leidę jį pakelti arkivyskupu ir palikti Vilniuje. Rengėsi net fi-zinę jėgą panaudoti. Cituoja au-torius Matulaičio pasakymą, kad Vilniaus vyskupo sosto negalė-tų visiems įtikti ir būti geras ir pats angelas, ne tik žmogus. Ar-ktivyskupu jis vis vien buvo, bet kai gavo kitas pareigas, kai į ne-priklausomą Lietuvą atvyko jau kaip Apaštalo Sosto vizitatorius.

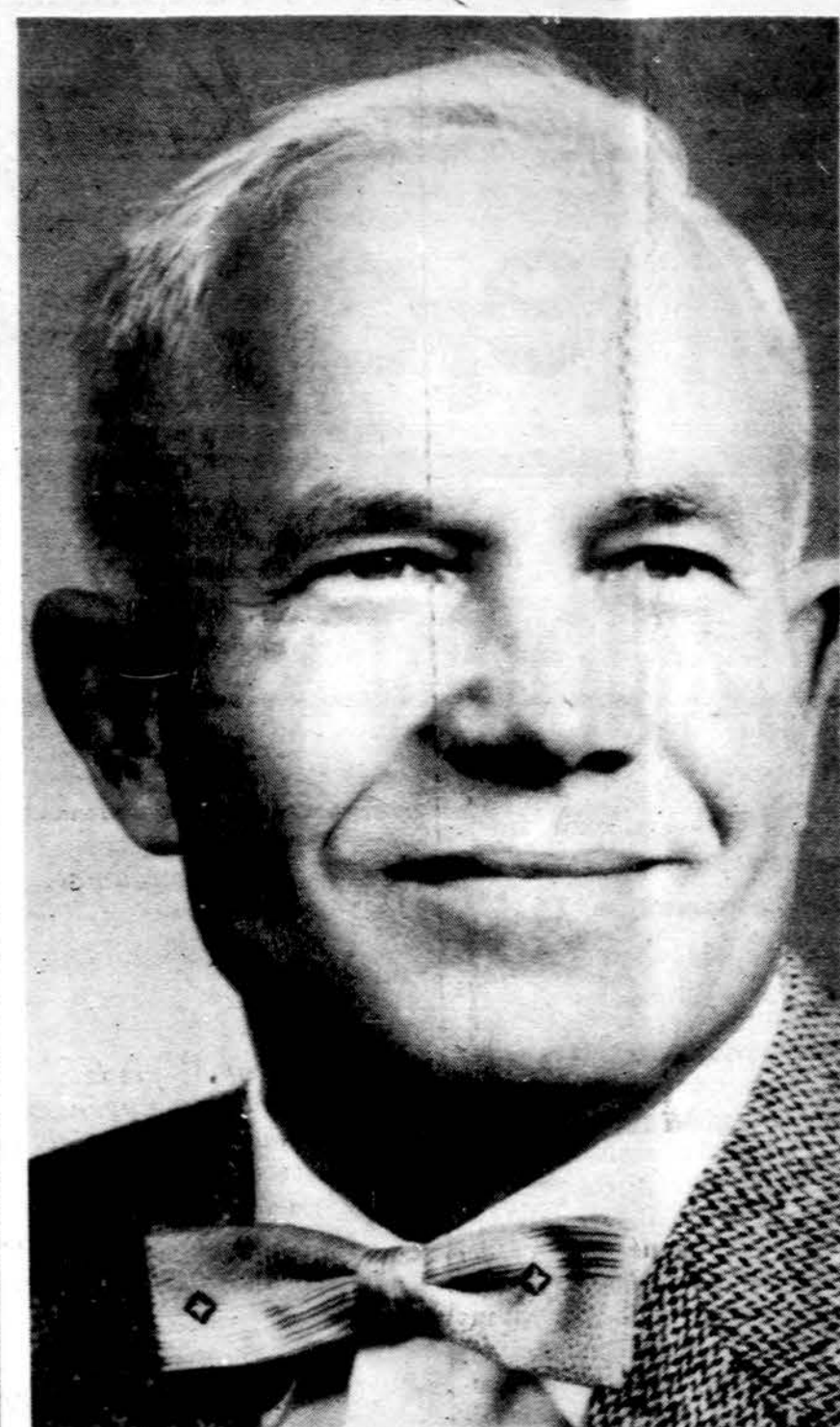
Susidaro įspūdis besikaltant, kad Matulaitis pirmiausia norė-jų būti vienuoliu, Vilniaus vys-kupu buvo tik iš paklausumo po-piežiui ir didelio noro Lietuvos Tarybos. Vienuoliu norėjo būti ne kontempliatyviu, kokias buvo pirmieji marjonai nuo XVII am-žiaus iki 1909 metų. Išgelbėjęs marjonus nuo jų išnykimo, pa-keitė jų statutą, įpareigojo juos išeiti į žmones, pradėti apašta-lauti moderniu būdu. Nelaukti, kol žmonės ateis pas juos, bet pa-tiems eiti į darbininkiją, į pla-čias mases, skleisti tiesos žodį visais galimais būdais — per spaudą, mokyklą, moderniomis komunikacijos priemonėmis. Kad šiandien marjonai veikia plačiai pasaulyje, ir yra Matulaičio nuo-pelnas.

Jei kas abejotų ar nežinotų, kodėl taip rūpinamasi Dievo Tar-no Jurgio Matulaičio beatifikaci-ja, noru jį matyti altoriaus gar-bėje, tai, paskaičius šią knygą, nežinojimas ir abejonės išnyks. Skaitydami pastebėsite jo didelę asmenybę, begaliniai kilnų ir

šventą gyvenimą. Jame nebuvo prieštaravimo tarp žodžių ir dar-bų. Jis savo tikslu laikė skleisti aukščiausią dorybę — meilę, mei-lę, kylančią iš Kristaus.

Aiškėja ir jo pranašiškas žvilgs-nis socialinio teisingumo dirvo-jė. Daugelis tokių idėjų, kurios iš-kilo tik Vatikano II suvažiavi-me, buvo jau anksčiau iškeltos arkivyskupo Matulaičio. Kardi-nolai, arčiau susipažinę su jo gyvenimu ir skelbtomis mintimis, nustemba. Neabejoja, kad jis tik-rai vertas ne tik palaimintojo, bet ir šventojo garbės. Nežinom, kada to bus pasiekta. Bažnyčia skelbia šventuosius labai atsar-giai, po ilgų ir nuodugnių tyri-nėjimų. Marjonai čia daro vis-ką, kas tik galima. Taisybė, kad tokių kandidatų į palaimintuo-sius ir šventuosius Apaštalo Sos-to stalčiuose yra daug. Sykį teko užtikti spaudoje, kad užvesta 1.500 bylų, kitą sykį kitą vietą buvo rašyta, jog net 4.000. Tam reikalui būtina laiko, kantrybės, pastangų, pinigų ir pagaliau Dievo malonės. Yra ir kas bylą vesti trukdo arba ją nudausina. Pats Vatikanas nusistebėjo, kodėl ilgai nebuvo prašymų, remiančių beatifikacijos bylą, iš lenkų, kur Matulaitis didesnę dalį gyven-i-mo praleido ir veikė. Postulatio-rius pastangomis pagaliau bu-vo pralaužta suokalinė tyla, ir gautas raštas iš kardinolo Wy-szyński'o bei kitų 23 vyskupų.

Beatifikacijos bylai vesti postu-liatorijai yra surinkę apie 900 liudijimų iš tų, kurie per Dievo Tarną Jurgio Matulaičio užtari-mą yra atgavę sveikatą ar paty-rę kitų malonių. Jeigu bent vie-nas nušimtis tų liudijimų bū-tų oficialiai patvirtinti, jau būtų daugiau negu reikia Apaštalo Sostui, kad būtų skelbiamas pa-laimintuoju. Pagijimams, kurie normaliu keliu yra negalimi, rei-kia gydytojų komisijos patviri-nimų, o kas tai gali išdrįsti pa-daryti dabar Lietuvoje? Jokiai gy-dytojų komisijai nebus leista iš-tirti ir paliudyti. Jeigu Matulaitis būtų buvęs italas, šiandien jis

Dr. Antanas Kučas, veikalo „Arkivyskupas Jurgis Matulaitis - Matalevičius“ autorius.

būtų paskelbtas ne tik palaimin-tuoju, bet ir šventuoju.

Paskelbimas palaimintuoju ar šventuoju reikalingas ne tam as-meniui, kuris tokiu skelbiamas viešai. Jis ir be mūsų pastangų yra Dievo malonėje. Viešas pripa-žinimas reikalingas gyviesiems, reikalingas mums. Koks entuzi-azmas kiltų pavergtoje Lietuvo-jė, išgirdus šią linksmą naujie-ną! Koks religinis ir tautinis at-gimimas pradėtų lapoti šiais tamsiais laikais. Lietuvai reikia

šventojo, reikia šviesaus žiburio, moralinės atramos, kovojant už šventas, prigimties, sąžinės laisvės, tikėjimo išpažinimo tei-ses. Todėl šventumo paskelbimo reikalauji, tiesiog veržtis pro atda-ras ir uždaras duris reikia visiems lietuviams ir nelietuviams. Tai nėra pareiga vien marjonų ar dvasiškių, tai visų mūsų parei-ga ir privilegija skelbti, kad mes turime ką išaukštinti ir altoriuje. Toji dr. Antano Kučo knyga kaip tik ir yra vienas tokių balsų, stip-rus balsas.

Birutės Dabšienės Violeta

Los Angeles operinis sambūris, naujai pasivadinęs Opera West, Inc. sausio 12 — 13 dienomis pa-statė Verdi „Traviatą“. Sekma-dienio spektaklyje Violetos vaid-menį atliko Birutė Dabšienė. Floros — Regina Kungienė. Jau-noji Vida Polikaitytė dainavo chore.

Šiame įprastu būdu sukurpta-me pastatyme buvo pateikta de-mokratiška staigmena. Alfredo partiją dainavo juodukas lyrinis tenoras Fred Winthrop. Muziki-nio atžvilgiu ponui Winthropui nedaug ką prikištumėm. Vaidme-nį jis paruošė atidžiai, dainavo žvaliai, sklandžiai, šiek tiek aš-trakiai viršūnėse. Jo balse skamb-jo savitas tembras, deja, be to ma-lonaus aksominio atspalvio, ku-riuo mūsų sąmonėje puikuojasi

tradicinis Alfredas. Opera West, Inc., pasinaudodama Winthropo talentu (mat, geri tenorai reti paukščiai), vis dėlto iš esmės pa-keitė dramatinį Alfredo pobūdį. Žiūrovams buvo užkrautas ne-lengvas uždavinys — įsivaizduoti, kad Winthropas yra devyniolik-tojo šimtmečio prancūzas.

Alfredo kitiškai nesusumenkina B. Dabšienės viole-tiškumo. Jos įgimta lyrika sudar-o atgarsį Violetos melodinga-me likime. Pasakiškai graži pir-mame veiksmo, Birutė dainavo su atsargia precizija. Koloratūra virpėjo puikiai. Siempr libera-rijos atlikimas vaidybiškai praė-ro gal šiek tiek per simetriškai, per santūriai. Solistė dar vis pri-vengia išryškinti emocinį grožį.

Vėlesniuose veiksmuose jos

Sol. Birutė Dabšienė, dainavusi Violetos partiją „Traviatoje“.

transformacija į kilniadvasišką mylinčią heroję buvo pakanka-mai įtaigi. Gaila, kad tai tik vie-nas spektaklis: dažniau scenoje dainuojant, padidėtų galimybės brandesniems niuansams.

Džiugus yra Reginos Kungie-nės debiutas Floros vaidmenyje. Ji sugeba ir šiltai laikytis sceno-jė, ir aiškiai maloniai dainuoti.

Zermoną vaidinęs John Mc Connell atrodė reikiamai tėviš-kas. Tačiau balsas, sodrus viduri-niame registre, aukštesiose gaidose skambėjo įtartinai sausiai. Fra-zuotė užkliudavo vingiuose.

Lietuvių įnašas neapsiribojo vien dainininkėmis. Fairfax vidu-rinės mokyklos auditorija jei ne-lūžo, tai bent alsavo lietuvių

Verdi „Traviata“ Opera West, Inc. pastatyme Los Angeles mieste. Violetos vaidmenį atliko Birutė Dabšienė.

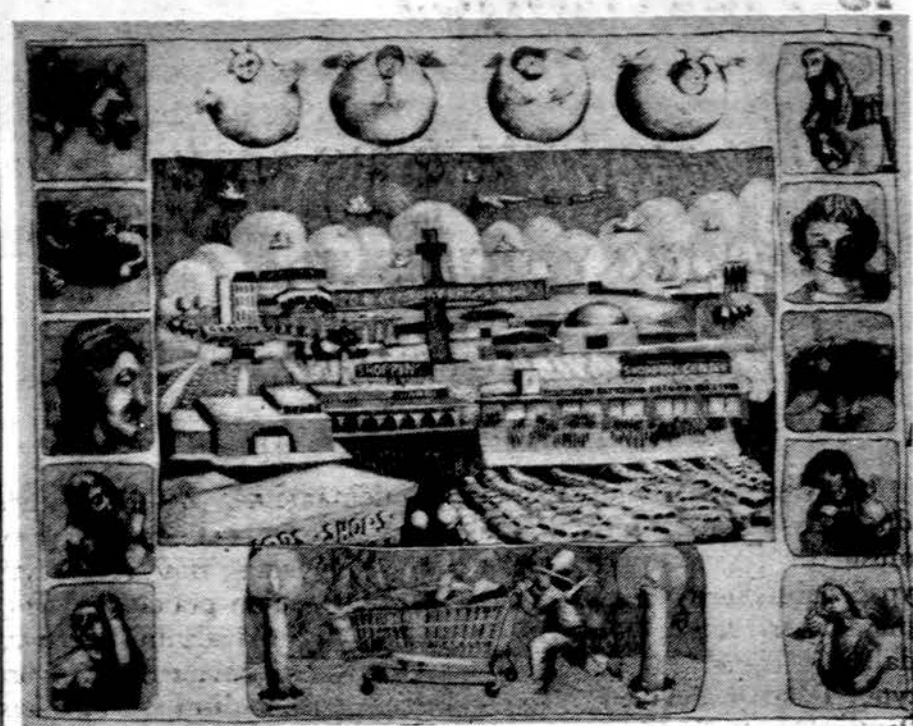
Zitos Sodeikienės siurrealistinė realybė Ispūdžiai iš parodos Chicagoje

Dailės bičiulius maloniai nu-teikia šikagiečių dailininkų kū-rybingumas ir aktyvumas. Tik pasibaigę Giedrės Zumbakienės ofortų paroda Balzoko Lietuvių kultūros muziejuje, o štai vėl to-se pačiose patalpose prieš žiūro-vų akis Zitos Sodeikienės kūryba. Muziejaus antrojo aukšto parodų patalpa gražiai talpina 19 daili-ninkės darbų: 12 spalvotų pieši-nių ir 7 akrilinės tapybos.

Zita Sodeikienė mūsųose jau ne kartą matyta, aptarta, vertin-ta. Tai dailininkė, galima sakyti, iš karto suradusi save: savus ob-jektus, savas kompozicijas, savą linijos ar spalvos pabrūkima. Žinoma, metų slinktyje šie, saky-tume, įgimti jos bruožai, nekisda-mi, o tik tobulėdami tam tikra kryptimi, šiandien jau sudaro būdingą Sodeikienės veidą, la-bai artimą, o vietomis ir visai ta-patų siurrealistinei dailės srovei.

Ar štai yra modernu ir avan-gardiška? Ir taip ir ne, kadangi ir klausimas būtų ne visai tiks-lus. Aplamai siurrealizmas — tas są-moningas realistinės tikrovės pa-vaizdavimas fantastiškiausiose si-tuacijose bei formose — nėra vien tik šių laikų atradimas. Ko-ne visų epochų dailėje siurrealiz-mo, kaip tam tikro akibrokšto, pasitaikydavo. Kartais net vieno ar kito dailininko kūryboje įsiai-susiformuodavo ir į būdingesnį jo veido bruožą, kaip, sakysim, H. Bosch'o (olandas, 1450-1516) tapyboje. Tačiau siurrealizmas, kaip gana gausu to paties laiko-tarpio dailininkų būrį apjungian-tį srovė, ryškiau susiformavo tik dvidešimto amžiaus. Siurrea-lizmą dabar jau galima stebėti kaip ryškų moderniojo meno sro-vę, turinčią jai būdingus siekius ir savąją estetiką. Iš pasaulinių šios krypties dailininkų bene po-puliariausias ir greičiausiai visų pastebimas yra ispanas Salvador Dali (gim. 1904).

Lietuvių individualioje dailėje siurrealizmas irgi turi tam tikrą vietą. Siurrealistinių bruožų jau galėtume rasti ir ne viename Čiu-rionio paveiksle. Siurrealistinei pa-gavai yra gana dekingi ir mū-sų liaudies pasakos bei legendos. Jas iliustruojant, šiandieninėje

Zita Sodeikienė iš dailininkės darbų parodos, kuri šiuo metu vyksta Balzoko Lietuvių kultūros muziejuje, Chicagoje.

Lietuvos grafikoje labai išradin-gai nušokama ir į siurrealistinį jų suvokimą. Išėjvijos tapyboje siurrealistiniai užmojai yra dail. Juozo Mieliūlio drobės, o grafi-koje siurrealizmas vienur kitur išnyra Romo Viesulo ir kitų dar-buose.

Tačiau bene intensyviausiai šiuo metu siurrealizmą tiek savo tapyboje, tiek grafikoje kultvyuo-ja Zita Sodeikienė. Ir čia mini-ma jos paroda yra gera šio tei-gimo iliustracija.

Atskirų vaizduojamų objektų suvokimu ir jų kone nuotrauki-niu pavaizdavimu Sodeikienė yra tikra realistė. Pas ją žmogus, me-dis, stalas, kėdė, peilis ar šaukš-tas yra tokie, kokie jie realybėje yra. Jie Sodeikienės nėra de-formuoti, kaip anas Dali'o laiko-rdis, kuris tįsta ir varva, lyg būtų pagamintas ne iš metalo, bet iš tešlos. Sodeikienės siurrealizmas reiškiasi neįprastu realių objektų padėjimu paveiklo kompozicijo-jė. Pas ją medis gali augti debė-syse, ir ne šakomis, bet šakni-mis ir viršų; visai realus žmogus su drugiam gaudyti tinkleliu gali gaudyti visai realų lėktuvą; žmonės gali būti suknūžti ir stik-linius, lyg jie būtų čia kokie marinuojami grybai.

Kur žiūrovą veda šitos Sodei-kienės siurrealizmas ir ką nori pa-sakyti jos siurrealistinė estetika? Taip — „pasakyti“, nes Sodeiki-e nėra nori ne tik paveikslu žavėti mūsų akį, bet ir išsakyti savo fi-losofinę bei sociologinę masty-beną. Ji savo mintimi kartais, at-rod, nori labiau pačiuoti žiūro-vą negu savo linija ar spalva. Aplamai, dailininkės didžiausias rū-pestis yra domėtis tuo, kas paga-liau darosi su šių laikų žmogumi, net ir su visu pasauliu, su ta mūsų žemės moderniaja civi-lizacija. Šios problemos, atsaky-mai arba atsakymų neradimas dailininkės darbuose pavaizduoti vietomis gana makabriškai, vie-tomis su tam tikra tragikomiš-ka šypsena, kitur vėl su savotiš-ku sarkazmu bei satyra.

Aplamai, šiandieninė parodos žiūrovas jausis gana įdomioj situ-acijoje, kalbėdamasis paveikslais su dailininke, o kartais net su pačiu savimi, atrastu tame ar ki-tame dailininkės paveiksle.

Paroda Balzoko Lietuvių kul-tūros muziejuje, Chicagoje (4012 S. Archer Ave.), tęsis iki vasario 27 d.; lankoma visas septynias savaites dienas nuo 1 val. iki 4 val. popiet.

k. brd.

gausa. Programos leidinyje, „Operos draugų“ sąrašė, matyti ir kelios lietuviškos pavardės. Operos organizacinius reikalus tvarko Rimas Vizgirda. Muzikos paruošimu rūpinasi lietuvių bi-čiulis vengrų muzikas N. F. Da-mokos. Samdytam orkestrui vado-vauja R. Lessingas, jau anksčiau mieliai talkinęs mūsų renginiams.

Neabejotinai Opera West vei-koje lietuvių dainininkai ir sce-nos darbuotojai galės nuolat pa-sireikšti. Vadovai yra pasišovę žiūbūt sukratizuoti tvirtą ope-rą Los Angeles ir apylinkėse (Orange apskrityje, Oxnorde,

Venturoje, Santa Barbaroje). Me-niška norima prilygti New Yorko, San Francisco, Chicagos ar kitų miestų pastovioms operoms. Atei-tyje numatoma pastatyti „Užbur-tąją flautą“, „Toską“, „Cigonų baroną“, „Hofmano pasaką“.

Sumanymų įgyvendinimas pri-klausys nuo visuomenės dėmesio, tiksliau pasakius, nuo moralinės ir finansinės paramos. Taip pat, kas itin svarbu, nuo pastatymų lygio. Jau dabar — skambiu cho-ru, skoningomis dekoracijomis, gražia apranga, patyrusiu orkes-tru — linkstama pasirodyti pro-fesionaliai. Nors pastarojoje „Tra-

viantoje“ ir mėgėjiškų akibrokš-tų buvo nemažai.

Dirigentas dirigavo dalykiškai tvirtai. Bet ritmo „tvirtybėje“ taip ir liko užmarinis uvertiū-ro subtilumas. Panašiai atsitiko ir su kitais piano pianissimo. Dėl techninio neapsižiūrėjimo, nuo dirigento pulso atitrail žėrin-ti švieselės akino parterį sėdin-čius žiūrovus. Argi niekam nepa-rūpo šviesa kaip nors apgaubti, atitverti. Scenoje nekaip jautėsi kai kurie pagelbiniai vaidintojai. Režisūrai trečias veiksmas savo spalvingu judrumu pavyko ge-riausiai. Šiaip per visą spektaklį mažesni ar didesni nelygumai ar-dė dramatinį audinį.

Pr. V.

ATSIJUSIA PAMINėti

— AKIRAČIAI, 1980 m. sausio mėn., Nr. 1. Atviro žodžio mėn-raštis. Redaguoja Redakcinė ko-legija. Leidžia Viewpoint Press, Inc., 6821 S. Maplewood Ave., Chicago, IL 60629. Metinė pre-numerata — 8 dol.

Numeryje spausdinama: „Li-tuanisto kelias šiandieniniame Vilniaus universitete“ — Violeta Kėlertienė; duodamas platus pa-siškai bėjimas su dail. Pranu Gal-lium; Vinco Trumpus raštu pri-simenama spaudos atgavimo 75 metų sukaktis; stebėtinai prie rusų rašytojo disidento Andrie-jaus Siniavskio ir jo Paryžiuje leidžiamo žurnalo „Syntaxis“.

Pe operos premjeros. Iš kairės į dešinę: dirigentas R. Lessing, sol. Birutė Dabšienė, režisierius A. Lalacina, muz. direktorius dr. N. Domokos, Flora — Regina Kungienė ir Opera West Inc. vedėjas Rimantas Vizgirda.

Lidija Šimkutė apie savo gyvenimo vingius ir sąlyčius su literatūra

I klausimą, kodėl rašau lietuviškai, man pačiai nelengva atsakyti. Bet, norėdama būti tikrai sau, kažkaip jutau, kad tik lietuvių kalboje galiau atrasti savo "sielos šokio" išraišką (Valéry). Jutau, kad anglų kalba, nors gal

Skulptūrinių sienos puošmenų detalė šv. Petro ir Povilo bažnyčioje Vilniuje — Antakalnyje. (XVII amž.).

Man asmeniskai tai poezija yra gyvenimo ir vizijos išraiška, kurioje iš vidaus išplaukiančiuose žodžiuose yra perduodamas dinis būtinumas. Šis būtinumas nėra tik džiaugsmas ar žaidimas bet nuolatinė kova, reikalaujanti aukos, stebėjimo, pajautimo, n

Kur tylūs vandenys teka
Lidija Šimkutė

— Skaitant daugelio išeiv-
joje debiutuojančių poetų rink-
nius ar atskirus eilėraščių perio-
dikoje, man atrodo, kad daugelį
jų pačiame rašymo procese
jungime žodžių prie žodžių,
vaizdų prie vaizdų, mato vis-
kurybos tikslą. Kas tradicinėje li-
teratūroje yra tik priemonė, a-

Tavęs nebus,
Tik toks išblukęs žodžių aidas
ir prisiminimai
Užrakinti juodu rašalu.

— *Kodėl poezijos prieauglys*

Viēna īš prileistīņu priezā-
tīgū gal yra ta, kad moters da-
bar aplamai daugiau visur īsī-
jūngia, sekdamos Vakaruose pa-
sīzīmėjusiu moterū teisū sajū-
dīju. Nors tikrai nežinau, ar šīs
reīskīņys sīetinas ir su poezija.
Mūsuošes mērgīnos aplamai yra
pastovesnēs ir īstīkīmesnēs lietu-
vībēs atzīlgiu, tai jos ir poezi-
jōj sugeba geriau īsīreīkītī lie-
tuvīškai. Antra vertus, gal ir dēl
to, kad īšeivījoje daugumas vyri-
tos yra labiau skatinami ruoš-
tīs praktiskom profesijom, tad
īje ir mažiau domīs poezija. Tu-
pačiu, manau, gal vērtēju prīsi-
mīnti, kad vyro charakteris yra
daugiau līnķes visīškai atsidētī-
vienai kuriai sīrīai, o moters ka-
rakteris aplamai yra lankstnesis
ir pājēgnis atlīkti keleta rōliu.

● ATEITIS, 1979 m., Nr. 9—10. Aiteitinių Federacijos leidžiamas katalikiškos — lietuviškos orientacijos mėnesinis žurnalas. Vyr. redaktorius — kun. dr. Kestutis Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park I L60130. Redaktoriai: S. Kuprys ir A. Liulevičius, dr. S. Sidrys ir A. Zaikaškaitė. Administruoja Jonas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Žurnalas metinė prenumerata — 9 dol.

Šī numurij redagavo kun. dr. K. Trimaks. Didžija visos medžios gos dalimi numis ir skiriams IV Pasaulio lietuviu jaunimo kongresui Europoje. Es tikruj tiek vizualine nuotraukj prasme tiek įvairiausios rašytinės medžios prasme tai ir mūsos pats įdomiausias ir pats plačiausias pastarjo jaunimo kongreso pavaizdavimas laikraštinėje formoje. Todėl ėia minimas "Atėties" numis ir špūdingai įdomus gvajam dabarties skaitlyjui, lygiai jis bus įdomus ir reikmingas, kaip dokumentas, kad nors ir išėjvijos istorikui atėitye.

